

Kommentar i Berlingske Tidende, den 2. september 2013

Københavns Universitet ikke herre i eget hus

Af: Rektor Ralf Hemmingsen, prorektor for forskning og innovation Thomas Bjørnholm og prorektor for uddannelse Lykke Friis, alle Københavns Universitet

Modsat topuniversiteter i verden omkring os, der stort set alle frit kan disponere over deres bygninger, kan byggeriet i Danmark ikke følge videnskabens tempo, fordi staten ejer bygningerne.

Midt i den økonomiske krise har Folketinget taget to modige beslutninger. Et bredt flertal har garanteret tre års sikkerhed i universiteternes økonomi. Universiteterne har samtidig fået milliarder til nye laboratorier og bygninger. Københavns Universitet (KU) står nu i kranernes tegn. Det stalinistiske "gamle KUA" på Islands Brygge og betonkasserne langs Fælledparken er f.eks. sat på en foryngelseskur. Og de naturvidenskabelige fag får en ny Niels Bohr-bygning. På mange fronter arbejder vi på KU allerede intenst på at udnytte vores potentiale fuldt ud. Men Folketinget og dermed skatteborgerne får ikke fuld valuta for pengene. Et statsligt system skaber dyrt byggeri, stor afstand til forskere og studerende - og hele Danmark taber terræn i det globale videnkapløb.

Tag bare Professor Henrik Semb, der en vinterdag i 2011 var helt oppe i det røde felt. Et stykke tid var gået siden den svenske topforsker var håndplukket til at lede det nye stamcelle-center på KU. Det Strategiske Forskningsråd havde for længst lagt den største bevilling i rådets historie på bordet. Og en stor privat fond havde kvitteret med 350 mio. kr.

Professor Semb var stolt over de forskere, det var lykkedes at få til København, én topforsker fra Edinburgh og én fra Lausanne – sammen med deres forskergrupper. KU og Semb havde skaffet boliger til hver og en. Men nu var meldingen fra embedsmændene i Bygningsstyrelsen, at der var problemer med at få laboratoriet på plads til tiden. Hvad skulle Semb sige til sine folk – og fonden og rådet? I dag er Sembs forskere i fuld gang. Men det holdt hårdt. Alle sejl blev sat til - nat og weekend. Regningen røg i vejret, og det var et held, at ingen sprang fra undervejs.

Historien om stamcelle-centeret er ikke usædvanlig. Årsagen skal findes i det kinesiske æskesystem, som gemmer sig bag forkortelsen SEA. Statens ejendomsadministration står det for – og er en ejendommelig konstruktion. Staten bygger og ejer bygninger, som universitetet lejer. Dét system er galt på mindst tre leder.

For det første er det for dyrt. Både når der bygges og bagefter når universitetet betaler husleje til staten, som ejer bygningerne. Lejen er ofte 20 procent højere end på det frie marked. KU bruger hvert år 1,7 mia. kr. til bygningerne, eller mere end hver femte krone i budgettet. Det er mange penge i en tid, hvor det ellers er et mantra, at den offentlige sektor burde køre længere på literen. Hvis man vil

have mere kvalitet for pengene, kunne man indføre det sunde princip, at den der betaler også bestemmer. I realiteten er SEA en intern byggeskat, der udhuler offentlige midler til forskning og uddannelse og betyder, at Danmark bliver mindre attraktivt for dygtige forskere og studerende.

For det andet er der alt for stor afstand til brugerne – forskere og studerende. Konkret administreres SEA-ordningen ikke i Uddannelsesministeriet, men i Bygningsstyrelsen, som ligger under Klima-, Energi- og Bygningsministeriet. Her forvalter embedsmænd efter bedste evne. Men når Bygningsstyrelsen som bygherre er "mellemand" hver gang, der skal flyttes en væg, bliver afstanden til brugerne for stor – og forskernes og de studerendes behov ryger ned af dagsordenen, mens embedsmænd, arkitekter og entreprenører diskuterer. Kort sagt: modsat topuniversiteter i verden omkring os, der stort set alle frit kan disponere over deres bygninger, kan byggeriet i Danmark ikke følge med videnskabens tempo. Spørg de studerende, og de vil sige, at gode auditorier, studiepladser, mødesteder og laboratorier er et stort X i ligningen, hvis kvaliteten i uddannelsen skal løftes, samtidig med at de studerende skal hurtigere gennem studiet. Eller spørg topforskere som Semb og co. Når universitetet har snøren ude efter talenter eller stjerneforskere, er konkrete byggeplaner og en hurtig reaktionstid en vigtig del af den pakke, som får forskerne til at bide på krogen og komme til Danmark – eller fastholde dem.

For det tredje er der dét, som enhver gæst på KU kan se med det blotte øje: I SEA-ordningen er der ofte ikke er indregnet nok penge til vedligeholdelse. På KU mangler bygningerne 2 mia. kr. for at komme i acceptabel stand. Statens byggetilsyn kan år efter år rapportere om de samme grelle forhold. For eksempel må nogle af verdens bedste idrætsfysiologer på August Krogh Instituttet leve med, at der løber regnvand ned mellem etagerne. Klimahensyn i bygningerne er i praksis heller ikke en del af regnestykket – på trods af at bygningerne er rykket ind under Klimaministeriet. Så KU har af egen lomme bekostet de tiltag, der har nedbragt CO2-forbruget med 20 procent på fem år.

Tag i stedet en spadseretur på campus i Lundtofte, hvor DTU hører hjemme. Eller følg den grønne cykelsti langs CBS på Frederiksberg. Indtrykket er det samme: Pænt byggeri i pæn stand. Netop disse to universiteter har selveje. De kan selv bestemme, hvad der skal bygges, hvor, hvornår og hvordan. Og de kan selv prioritere, hvilke bygninger der trænger til at få en tur - nyt tag eller vinduer.

Faktisk er selveje ret udbredt i det danske uddannelseslandskab. Gymnasier og professionshøjskoler fik det i 2007. Erhvervsskolerne har også selveje.

I februar sendte KU derfor et brev til uddannelsesminister Morten Østergaard. KU søgte om selveje. KU er rede til selv at tage ansvaret – og blive herre i eget hus. Vel at mærke fortsat med fuldt økonomisk ansvar over for Folketing og ministerium, så vi hverken forbruger eller forbygger os. Med selveje vil vi ikke bare bruge offentlige midler mere effektivt og bringe byggerierne tættere på forskere og studerende. Vi vil også stå på et fundament, der kan modstå konjunkturernes bølgeskulp i den offentlige økonomi og blive bedre til at konkurrere med de bedste

universiteter i verden. Forhåbentlig vil regering og Folketing derfor også have modet til at give Københavns Universitet bygningssejle.